

Warszawa, dnia 18 lipca 2019 r.

KMP.573.5.2019.MK

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur
z wizytacji Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego im. Janusza Korczaka
w Antoniewie
(wyciąg)**

1. Wstęp

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192, dalej jako: OPCAT) oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 19-20 marca 2019 r. Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur (dalej: KMPT) przeprowadził wizytację Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego im. Janusza Korczaka w Antoniewie (dalej jako: MOW, Ośrodek, placówka). W skład zespołu wizytującego wchodził: Marcin Kusy oraz Michał Żłobecki (prawnicy).

Celem wizytacji KMPT, zgodnie z art. 19 OPCAT, było sprawdzanie sposobu traktowania nieletnich przebywających w placówce, w celu wzmocnienia, jeśli to niezbędne, ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem, a następnie przedstawianie rekomendacji właściwym władzom w celu poprawy traktowania oraz warunków osób nieletnich i zapobiegania torturom oraz innemu okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu, mając na uwadze odpowiednie standardy organizacji międzynarodowych.

W trakcie wizytacji wykonano następujące czynności:

- 1) przeprowadzono rozmowę z Maciejem Dureckim – p.o. Dyrektora MOW oraz jego Zastępcą;
- 2) dokonano oglądu placówki w tym m.in.: pokoi nieletnich, sanitariatów, sal lekcyjnych, jadalni oraz zaplecza rekreacyjnego;
- 3) przeprowadzono na osobności rozmowy indywidualne z nieletnimi;

- 4) przeprowadzono rozmowy z personelem placówki;
- 5) dokonano analizy dokumentacji dostępnej na miejscu, w tym m.in.: akt osobowych nieletnich;
- 6) wykonano dokumentację fotograficzną.

Przedstawiciele KMPT poinformowali kierownictwo placówki o ustaleniach dokonanych w trakcie wizytacji, a także wysłuchali ich uwag i wyjaśnień. Po zakończeniu wizytacji poddano analizie dokumentację i informacje związane z funkcjonowaniem placówki.

Podczas wizytacji w przedmiocie zainteresowania KMPT każdorazowo pozostają zagadnienia związane z: legalnością pobytu nieletnich w placówce, ich traktowaniem oraz dyscyplinowaniem przez personel, prawem do informacji, możliwością utrzymywania kontaktu z osobami spoza placówki, ochroną zdrowia, a także warunkami bytowymi. W raporcie wskazano obszary pozytywnie wyróżniające placówkę (mocne strony) oraz obszary stwarzające ryzyko wystąpienia przemocy w postaci tortur, niehumanitarnego i poniżającego traktowania lub karania. Ponadto wskazano również problemy systemowe wymagające zmiany obowiązującego prawa.

2. Zakaz represji

Stosownie do art. 21 ust. 1 OPCAT żadna osoba (np. nieletni, pracownik placówki, członek rodziny, inna osoba) lub organizacja, która przekazała KMPT informację, nie może ponieść jakiegokolwiek sankcji lub uszczerbku z tego tytułu, niezależnie czy udzieliła informacji prawdziwej, czy fałszywej.

Wskazany przepis OPCAT stanowi bowiem, że żadna władza lub funkcjonariusz nie nakáže, nie zastosuje, nie pozwoli ani nie dopuści do stosowania jakiegokolwiek sankcji przeciwko jakiegokolwiek osobie lub organizacji, za przekazanie krajowemu mechanizmowi prewencji jakiegokolwiek informacji, prawdziwej bądź fałszywej, i żadna taka osoba lub organizacja nie poniesie żadnego uszczerbku w jakikolwiek inny sposób.

3. Ogólna charakterystyka placówki

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Antoniewie jest oświatową placówką resocjalizacyjno – wychowawczą dla chłopców i dziewcząt niedostosowanych społecznie, w wieku do 18 lat. Organem prowadzącym MOW jest Powiat Wągrowiecki. Nadzór pedagogiczny nad działalnością placówki sprawuje Wielkopolski Kurator Oświaty.

Pojemność MOW wynosi 110 miejsc. W dniu wizytacji w placówce przebywało 61 wychowanków. Ponadto 3 osoby przebywały na zwolnieniu lekarskim, 2 były na ucieczce, a 13 nieletnich nie zostało jeszcze doprowadzonych do placówki.

4. Mocne strony

W ocenie delegacji mocną stroną placówki jest funkcjonowanie Rzecznika Praw Wychowanków, który wybierany jest spośród pracowników przez Samorząd Wychowanków MOW. Do zadań Rzecznika należy m.in. egzekwowanie przestrzegania praw wychowanków, pomaganie wychowankom w formułowaniu swoich potrzeb, wniosków i skarg, przeprowadzanie rozmów z wychowankiem i pracownikiem uczestniczącym w problemie, reprezentowanie interesów wychowanków w sprawach spornych, podejmowanie działań na rzecz upowszechniania praw dziecka. Rzecznik raz w miesiącu odbywa spotkania z każdą grupą wychowawczą. Z rozmów z nieletnimi wynika, iż powołany Rzecznik cieszy się ich dużym zaufaniem i zawsze mogą oni liczyć na jego pomoc.

Wizytujący bardzo dobrze ocenili dostęp nieletnich do informacji o mechanizmie skargowym oraz o zasadach panujących w Ośrodku. W każdej grupie wychowawczej umieszczone były adresy instytucji, do których nieletni mogą się zwrócić w przypadku naruszania ich praw (Sąd Rejonowy, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Obywatelskich, Helsińska Fundacja Praw Człowieka). Ponadto na korytarzu umieszczona została skrzynka na listy do Rzecznika Praw Wychowanków. W świetlicach grupowych znajdowały się informacje o godzinach pracy pielęgniarki, wyznaczonych godzinach na korzystanie z telefonów komórkowych oraz informacje dotyczące funkcjonującego systemu pozytywnej motywacji (tzw. odwrócona piramida). Z systemem motywacyjnym każdy wychowanek jest również zapoznawany w momencie przyjęcia do placówki, co poświadcza własnoręcznym podpisem.

Kierownictwo MOW dba również o utrzymanie stałego kontaktu z rodzicami/opiekunami prawnymi nieletnich oraz stara się angażować ich w prace wychowawczą. W tym celu, w przypadku skierowania nieletniego do placówki, dyrektor MOW wysyła list do rodziców z prośbą o dowiezienie dziecka, wskazując pozytywny aspekt takiego rozwiązania wraz z informacją w co wyposażyc dziecko. Rodzice/opiekunowie prawni każdorazowo otrzymują też zaproszenie do wspólnego opracowania Indywidualnego Planu Edukacyjno-Wychowawczego dla dziecka oraz pisemną informację o ustalonych w MOW formach pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla nieletniego/nieletniej. Ponadto psycholog, na zmianę z pedagogiem, mają wyznaczone dyżury podczas godzin odwiedzin wychowanków. Praktyka ta umożliwia rodzicom/opiekunom prawnym osobistą rozmowę na temat nieletniego.

Za mocną stroną placówki należy uznać dobrą atmosferę w niej panującą. Wychowankowie w rozmowach z przedstawicielami KMPT podkreślali, że mogą liczyć na wsparcie pracowników Ośrodka. Zaznaczali, że zarówno wychowawcy, dyrektor placówki, jego zastępca, psycholog są dostępni i można zwrócić się do nich o pomoc w rozwiązaniu wszelkich problemów.

5. Problemy systemowe

5.1 Brak rozwiązań systemowych dotyczących sytuacji nieletnich w ciąży oraz nieletnich i ich dzieci po urodzeniu

W czasie wizytacji jedna z wychowanek była w ciąży. Dyrektor MOW poinformował, iż podejmowane będą starania jej usamodzielnienia i zwolnienia z placówki, zapewniając jej wcześniej miejsce w Domu Samotnej Matki.

KMPT od 2012 r. sygnalizuje konieczność zmian legislacyjnych, dotyczących nieletnich matek przebywających w placówkach wychowawczych i poprawczych¹.

Obecnie brakuje regulacji prawnej, która pozwalałaby przebywać nieletnim matkom w placówkach wychowawczych. Nie ma także regulacji wskazującej, kto miałby się zajmować dzieckiem, kiedy nieletnia uczestniczy, np. w zajęciach szkolnych czy innych zajęciach resocjalizacyjnych. W sytuacji gdy nieletnia matka urodzi dziecko, przerywa się jej proces resocjalizacji udzielając jej warunkowego zwolnienia z młodzieżowego ośrodka wychowawczego. Nieletnie wracają wówczas do rodzinnego domu, często patologicznego, bądź są kierowane do domów samotnej matki, w których nie mają zapewnionych odpowiednich oddziaływań i wsparcia. Bardzo rzadko zdarzają się sytuacje, że nieletnia matka wraz ze swoim dzieckiem trafia do specjalistycznej rodziny zastępczej. W pozostałych przypadkach natomiast wychowanka i jej dziecko są rozdzielani: matka zostaje w placówce, natomiast dziecko kierowane jest do adopcji, umieszczone w rodzinie zastępczej lub w domu dziecka.

W opinii Rzecznika rozwiązanie powyższego problemu mogłoby stanowić utworzenie w ramach placówek resocjalizacyjnych specjalistycznych oddziałów lub pokoi dla matki i dziecka, w których nieletnie mogłyby przebywać wraz ze swoimi dziećmi. Takie uregulowanie powyższego problemu umożliwiłoby nieletnim matkom utrzymanie i rozwijanie

---

¹ Zob. raporty Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w roku 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 oraz 2017 oraz Raport Rzecznika Praw Obywatelskich z wizytacji w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich przeprowadzonych przez Krajowy Mechanizm Prewencji w latach 2008–2015.

więzi z dzieckiem, jednocześnie kontynuowanie procesu resocjalizacji, a także otrzymywanie odpowiedniego wsparcia i pomocy w opiece nad dzieckiem, uczenie się prawidłowych postaw rodzicielskich.

W związku z tym, iż sprawa nie została wciąż prawnie uregulowana, w dalszym ciągu jest monitorowana przez RPO. W tym miejscu wskazać należy, iż Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił swoje uwagi do *projektu ustawy o nieletnich z dnia 8 marca 2019 r.* wpisanego do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod numerem UD 480².

5.2 Monitoring wizyjny

W placówce zainstalowano monitoring wizyjny. Monitorowane są pomieszczenia szkolne, teren zewnętrzny, w tym boisko. Nie ujawniono kamer w sypialniach i sanitariatach.

Kwestia stosowania monitoringu w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, w związku z jej pominięciem w przepisach regulujących funkcjonowanie tych placówek, od kilku lat pozostaje w zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich, który już w 2010 r. skierował wystąpienie generalne do Ministra Edukacji Narodowej w sprawie monitorowania szkół i placówek oświatowych (m.in. ośrodków wychowawczych i socjoterapii). Wskazywał wówczas, że monitorowanie szkół i placówek oświatowych może stanowić formę ingerencji w prywatność uczniów, nauczycieli oraz innych osób znajdujących się na terenie obserwowanego budynku.

Dla legalności tego rodzaju kontroli istotne jest jednak, żeby ograniczenie to spełniało przesłanki określone w art. 31 ust. 3 Konstytucji, w tym wymóg ustawowej formy ograniczenia. Rzecznik Praw Obywatelskich zauważył, że żaden przepis rangi ustawowej nie upoważnił organów prowadzących do instalowania kamer monitorujących na terenie szkół i placówek oświatowych. Nie ulega także wątpliwości, że możliwość instalowania na terenie szkół sieci monitoringu wizyjnego wynikać musi z przepisów rangi ustawowej, a ewentualne upoważnienie do wydania aktu wykonawczego musi być zgodne z wymaganiami, o których mówi przepis art. 92 ust. 1 Konstytucji.

Regulacji na gruncie ustawowym wymaga jednak nie tylko samo uprawnienie do instalowania na terenie szkół i placówek oświatowych monitoringu wizyjnego, ale także sprecyzowanie zasad i celów montowania kamer, sposób postępowania

---

² Tekst opinii: <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/opinia-do-projektu-ustawy-o-nieletnich-projekt-z-dnia-8032019-r>

ze zgromadzonymi w ten sposób danymi, w tym zasady dostępu do nagrań z kamer monitorujących oraz zabezpieczenia danych, a także ewentualne wymagania odnośnie do oznaczenia terenu monitorowanego.

W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich postuluje dokonanie zmian aktualnie obowiązujących regulacji, aby ograniczyć możliwość instalowania kamer w szkołach i placówkach oświatowych do miejsc wyraźnie wskazanych w przepisach prawa.

Do chwili obecnej takie zmiany nie zostały wprowadzone. Omawianą kwestię należy uznać za problem systemowy. Jest on w dalszym ciągu monitorowany przez Rzecznika Praw Obywatelskich, który przedstawił swoje uwagi w tej kwestii w wyżej wymienionej opinii do *projektu ustawy o nieletnich z dnia 8 marca 2019 r.*

6. Obszary wymagające poprawy

6.1 Badanie medyczne i dokumentowanie obrażeń

Wychowankowie przyjmowani do placówki nie są badani profilaktycznie przez lekarza. Konsultacje lekarskie mają miejsce w sytuacjach, gdy nieletni sygnalizuje jakieś dolegliwości lub istnieje potrzeba interwencji medycznej. Wychowankowie znajdują się pod opieką pielęgniarki i higienistki, które dostępne są cztery dni w tygodniu. Pielęgniarka bada również nieletnich przy przejściu do placówki, jednakże dokumentacja w tym zakresie nie jest prowadzona. Brak jest także dokumentowania ewentualnych obrażeń, z którymi nieletni przybywają do jednostki.

KMPT podkreśla, że badanie lekarskie przy przyjęciu do miejsca detencji i właściwe dokumentowanie urazów stwierdzonych podczas badania, uważane jest za podstawową gwarancję prewencji tortur. Pozwala bowiem na ujawnienie obrażeń powstałych przed przybyciem do MOW, udokumentowanie śladów przemocy na potrzeby procesu karnego oraz podjęcie skutecznych działań w przypadku stwierdzenia tortur lub innych form złego traktowania. Pozwala też na wykrycie ewentualnych innych, istotnych z medycznego punktu widzenia nieprawidłowości. Badanie lekarskie chroni również personel ośrodka dla nieletnich i funkcjonariuszy innych służb przed bezpodstawnymi zarzutami.

W opinii Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu i Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) obowiązkowemu badaniu lekarskiemu powinni zostać poddani wszyscy nieletni, także ci powracający do ośrodka, po ucieczce, w asyście Policji. Lekarz powinien porozmawiać i przeprowadzić badanie każdego nieletniego tuż po jego przyjęciu do ośrodka pozbawienia wolności; poza wyjątkowymi okolicznościami

rozmowa/badanie powinna być przeprowadzona w dniu przyjęcia. Osobą pierwszego kontaktu dla nowo przybyłego nieletniego ze służbą zdrowia może być wykwalifikowana pielęgniarka, jednakże następnie powinna ona złożyć sprawozdanie lekarzowi .

Ponadto zgodnie z zaleceniami CM/Rec (2008) 11 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie zasad europejskich dotyczących kar i środków alternatywnych stosowanych wobec sprawców nieletnich: *Jak najszybciej po przyjęciu do placówki młodociany ma zostać poddany badaniom lekarskim, założony ma zostać rejestr medyczny oraz należy rozpocząć leczenie wszelkich chorób czy obrażeń* (Reguła 62.5).

Badanie medyczne służące ujawnieniu ewentualnych śladów tortur powinno spełniać dwa podstawowe kryteria – być przeprowadzone w najkrótszym możliwym czasie po zaistnieniu zdarzenia i z uwzględnieniem zasad dotyczących skutecznego dokumentowania tortur. CPT rekomenduje, by dokumentacja z takiego badania zawierała: obiektywny i dokładny opis stanu pacjenta, w szczególności wszelkich urazów, wyniki dodatkowych badań, szczegółowe wnioski wynikające ze specjalistycznych konsultacji, proponowany sposób leczenia w przypadku ujawnienia urazów, a także wskazania do dalszej pracy z pacjentem. Wszelkie zauważone urazy należy nanieść na specjalny formularz przewidziany do tego celu, z wykresami ciała do oznakowania urazów, który będzie przechowywany w aktach medycznych. Pożądane byłoby fotografowanie ran, a zdjęcia powinny być dołączane do akt medycznych. CPT zaleca też zaprowadzenie specjalnego rejestru urazów, w którym należy odnotowywać wszystkie rodzaje obrażeń .

CPT podczas ostatniej wizyty w Polsce w 2017 r. zalecił, aby każdy nowoprzybyły nieletni był zbadany przez lekarza tak szybko jak to możliwe i nie później niż 24 godziny po przyjęciu do placówki . W przypadku, gdy nieletni wskaże, że był ofiarą przemocy lub istnieje takie podejrzenie, powinien zostać poddany badaniu i opiece psychologa.

Z kolei Podkomitet ONZ ds. Zapobiegania Torturom oraz Innemu Okrutnemu, Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (SPT) zachęca do zagwarantowania badań rutynowych wszystkim osobom pozbawionym wolności. Zaleca się, aby opis badania zawierał m.in.: historię medyczną osoby zatrzymanej, w tym wszelkie zarzuty niedawnej przemocy, tortur lub złego traktowania; istnienie jakiegokolwiek dyskomfortu lub objawów; wynik badania klinicznego, w tym opis zaobserwowanych urazów oraz informacje na temat trwałości tych urazów.

Pomocnym narzędziem w pracy personelu placówki, w tym psychologa i pielęgniarki jest rekomendowany przez ONZ - Podręcznik skutecznego badania i dokumentowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania (Protokół

Stambulski). Zawiera on praktyczne informacje, adresowane między innymi do personelu medycznego i psychologów, w zakresie metod stosowania tortur, ich objawów, sposobów identyfikacji, realizacji badania medycznego i dokumentowania śladów przemocy. Skupia się również na barierach psychologicznych mogących pojawić się w relacjach z ofiarami oraz kwestiach etycznych (w tym etyce lekarskiej).

6.2 Terapia uzależnień

Jak wynika z informacji udzielonej przez dyrektora oraz psycholożkę, wśród wychowanków znajdują się nieletni wymagający terapii uzależnień, a dostępni w najbliższej Poradni Leczenia Uzależnień instruktorzy prowadzą terapię wyłącznie dla dorosłych. Zatrudniony w Ośrodku psycholog podejmuje na miejscu działania profilaktyczne i korekcyjne.

Mając na uwadze dobro wychowanków Ośrodka oraz fakt, iż młodzi ludzie znacznie szybciej uzależniają się od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, KMPT zaleca rozważenie przez Dyрекcję Ośrodka zatrudnienia terapeuty uzależnień lub nawiązania współpracy z fundacją lub organizacją pozarządową prowadzącą terapię uzależnień w ramach swojej działalności statutowej.

6.2 Traktowanie

a) Postępowania wyjaśniające

W toku wizytacji delegacja uzyskała informacje, iż w 2018 roku Rzecznik Dyscyplinarny dla Nauczycieli przy Wojewodzie Wielkopolskim przeprowadził cztery postępowania wyjaśniające wobec wychowawców-nauczycieli Ośrodka. Postępowania te zostały wszczęte w wyniku ankiety przeprowadzonej wśród wychowanków MOW przez Wielkopolskiego Kuratora Oświaty, w ramach kontroli doraźnej przeprowadzonej w dniach 8 i 14 czerwca 2018 r. Przedstawione nauczycielom-wychowawcom zarzuty dotyczyły stosowania przemocy fizycznej i psychicznej wobec nieletnich MOW nie znalazły potwierdzenia w prowadzonych postępowaniach, w związku z czym zostały one umorzone. Na czas trwania postępowania wyjaśniającego dyrektor zdecydował o zawieszeniu czworga pracowników w wykonywanych obowiązkach pedagogicznych.

W trakcie rozmów indywidualnych przeprowadzonych przez wizytujących, wychowankowie wyrażali pozytywne odczucia względem placówki i zatrudnionych w MOW

pracowników. Nieletni wskazywali na odczuwane poczucie bezpieczeństwa oraz dobrą komunikację z nauczycielami, wychowawcami i dyrekcją Ośrodka.

Jednakże biorąc pod uwagę zaistniałe postępowania wyjaśniające – mimo ich umorzenia - delegacja zaleca, wzorem innych placówek, przeprowadzanie anonimowych ankiet, w których wychowankowie co pół roku mogą zasygnalizować, w jakim stopniu respektowane są ich prawa i czy doświadczyli przemocy (powstaje z nich analiza pisemna, która jest omawiana na spotkaniach grona pedagogicznego).

Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur przypomina, iż wszelkie przejawy złego traktowania wychowanków należy postrzegać jako niedopuszczalny brak profesjonalizmu i wyraz bezsilności wychowawczej. Należy kształtować wśród pracowników postawy, które nie będą aprobować tego typu zachowań. Aby przeciwdziałać przemocy konieczne jest propagowanie kultury pracy z wychowankami.

6.3 Dyscyplinowanie

W Ośrodku stosuje się system motywacyjny, który oparty jest przede wszystkim na stosowaniu przywilejów i ich ewentualnych ograniczeń, którego obrazem graficznym jest odwrócona piramida. System ten zakłada 5 poziomów przywilejów i ograniczeń.

W rozmowach indywidualnych nieletni informowali wizytujących, iż na poziomie „Oceny Poprawnej”, obowiązuje zakaz siadania na sofie oraz zakaz picia kawy. Podkreślając, iż stosowanie tego typu konsekwencji nie jest konstruktywne ani efektywne wychowawczo – co jest konieczne aby dyscyplinowanie spełniało swoją funkcję - delegacja zaleca rezygnację z ich stosowania.

6.4 Stosowanie kajdanek zespolonych wobec wychowanków doprowadzanych do placówki przez funkcjonariuszy Policji

W trakcie rozmów z personelem placówki, delegacja KMPT otrzymała sygnały, że wobec nieletnich, doprowadzanych do placówki przez funkcjonariuszy Policji, stosowane są kajdanki zespolone.

W opinii przedstawicieli KMPT otrzymane sygnały uzasadniają podejrzenie, że może dochodzić do nadużyć w stosowaniu środka przymusu w postaci kajdanek przez funkcjonariuszy Policji (art. 12 ust 1 pkt 2 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej; tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r., poz. 1834). Konieczne jest podkreślenie, że stosowanie środków przymusu bezpośredniego ma charakter zindywidualizowany i może nastąpić tylko pod warunkiem wystąpienia w konkretnym

przypadku przesłanek ich zastosowania. Ponadto środki przymusu bezpośredniego należy stosować z zachowaniem zasady konieczności - muszą być niezbędne do osiągnięcia celów, w jakich zostały zastosowane oraz proporcjonalności - muszą być zastosowane proporcjonalnie do stopnia zagrożenia oraz z minimalną dolegliwością (art. 6 ust. 1 ustawy).

Na nieproporcjonalność stosowania kajdanek jako reguły, za każdym razem, gdy nieletni jest konwojowany, zwrócił uwagę CPT w raporcie z wizyty w Danii w 2014 r.³ oraz w raporcie z wizyty w Holandii w 2007 r.⁴. Każdorazowo Komitet podkreśla, iż stosowanie środków przymusu powinno być rozpatrywane indywidualnie i w oparciu o zasadę proporcjonalności.

Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur nie ma możliwości zweryfikowania przesłanek, które zadecydowały o zastosowaniu kajdanek wobec nieletnich doprowadzanych do placówki przez policję.

W związku z tym, wizytujący zalecają Komendantowi Głównemu Policji przypomnienie funkcjonariuszom podległych mu jednostek organizacyjnych Policji o konieczności stosowania kajdanek wobec nieletnich doprowadzanych do placówki, zgodnie z obowiązującymi przepisami i zasadami konieczności i proporcjonalności.

7. Zalecenia

Na podstawie art. 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania* Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur zaleca:

I. Dyrektorowi Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Antoniewie:

1. poddawanie wszystkich nowo przyjmowanych wychowanków badaniom lekarskim. Badaniu przez lekarza powinny być też poddawani wychowankowie powracający do placówki z miejsc, gdzie mogli doświadczyć złego traktowania, np. doprowadzani przez Policję,
2. odnotowywanie w rejestrze badań lekarskich, pielęgniarskich daty i godziny badania oraz informacji, czy nieletni posiada obrażenia,
3. zapoznanie personelu placówki z Protokołem Sтамбульskim,

---

³ CPT/Inf (2014) 25, par. 108.

⁴ CPT/Inf (2008) 2, par. 90.

4. zatrudnienie terapeuty uzależnień lub też nawiązanie współpracy z zewnętrznymi fundacjami lub organizacjami pozarządowymi prowadzącymi taką terapię;
5. regularne przeprowadzanie anonimowych ankiet, w których wychowankowie mogą zasygnalizować, w jakim stopniu realizowane są ich prawa i czy doświadczyli przemocy;
6. odstąpienie od zakazu picia kawy i siadania na sofie wobec wychowanków na poziomie „Oceny Poprawnej” odwróconej piramidy.

II. Staroście Powiatowemu w Wągrowcu:

1. przekazanie środków finansowych na realizację zaleceń wymagających nakładów finansowych.

III. Komendantowi Głównemu Policji:

1. przypomnienie funkcjonariuszom pełniącym służbę w podległych jednostkach o konieczności stosowania kajdanek wobec nieletnich doprowadzanych do placówki zgodnie z obowiązującymi przepisami i z zachowaniem zasad konieczności i proporcjonalności.